

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομή ἑτησίᾳ: Ἐν Ἑλλάδι, φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὀδὸς Ἀγγέλων 9

23 Ἰανουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὀνωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνίξις: ἰδί. σελ. 41.

Ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ μονοτόνῳ βίῳ τῶν κορασιδῶν ἐπέρχεται ὥρα τερπνὴ, καθ' ἣν ὁ ἥλιος θάλλει διὰ τῶν ἀκτίνων του τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ τὸ ἄνθος ἀμιλεῖ πρὸς τὴν διάνοιάν των, καὶ τῆς καρδίας των οἱ παλμοὶ γονιμοποιοῦσι θερμαίνοντες τὴν ἐγκέφαλόν των καὶ ἀναλύουσι τὰς ἰδέας των εἰς πόθον ἀόριστον. Ὡρα μελαγχολίας ἀθῶας καὶ τερπνῆς θυρηθίας. Ὅτε τὰ παιδιὰ ἀρχίζουσι νὰ βλέπωσι, μειδιῶσιν ὅτε νεανίαι τις ἀρχίζει νὰ βλέπῃ ἐν τῇ φύσει τὸ αἶσθημα, μειδιᾷ ὡς ἐμειδιά νύμφιον. Ἄν τὸ φῶς εἶνε ὁ πρῶτος ἔρωσ τῆς ζωῆς, δὲν εἶνε καὶ ὁ ἔρωσ τὸ πρῶτον φῶς τῆς καρδίας; Ἡ ὥρα εἶχε σημάνει, καὶ ἡ Εὐγενία ἐβλεπε σαφῶς τὰ τοῦ βίου.

Ἡ Ἐξυπνήσατα προῖ, ὡς πᾶσαι αἱ ἐπαρχιώτιδες, ἠγέρθη ἑνωρὶς τῆς κλίνης, προσηυχῆθη καὶ ἤσκησε καλλωπιζομένη. Ἡ ἐργασία αὐτῆ εἶχε ἦδη δι' αὐτὴν ἔννοιαν καὶ σκοπὸν. Ἐβλεπανε τὸ πρῶτον τὴν καστανὴν τῆς κόμην, περιέστρεψεν ἐπιμελῶς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῆς τοῦς ἀδρούς αὐτῆς πλοκάμους, προσέχουσα μὴ διεκφυγῶσι τρίχες ἀνυπότακτοι, καὶ ἐκτενίσθη μετὰ συμμετρίας, ἥτις ἐτάλλυεν ἔτι μᾶλλον τὴν σευνὴν ἀφέλειαν τῆς μορφῆς τῆς, ἀμύζουσα τὴν ἀπλότητα τοῦ κόσμου πρὸς τὸ ἀνεπιτήδευτον τοῦ προσώπου. Πλύνουσα ἐπανειλημμένως τὰς χεῖράς τῆς ἐντὸς τοῦ καθαροῦ ὕδατος, ὅπερ ἐτράχυνε καὶ ἐπορφύρου τὸ δέριμα τῆς, ἐθεώρησε τοὺς ὠραίους, στρογγύλους βραχιονάς τῆς, καὶ ἠπόρησε πῶς καὶ διὰ τίνος μέσου εἶχεν ὁ ἐξάδελφός τῆς τὰς χεῖρας τοσοῦτον ἄβρως λευκάς καὶ τοὺς ὄνυχας τοσοῦτον εὐμόρφους. Ἐφόρεσε λευκάς περικηνηθῖδας καὶ τὰ ὠραιότερά τῆς σανδάλια. Ἐσφίχθη μετὰ προσοχῆς, χωρὶς ν' ἀφήσῃ ὀπὴν τοῦ στηθοδέσμου τῆς ἀπέραστον, καὶ τέλος πάντων, εὐχομένη, πρῶτον τότε ἐπὶ ζωῆς τῆς, νὰ φανῇ ὠραία, συνησθάνθη πόλα εὐτυχία θὰ ἦτο, νὰ εἶχεν ἐσθῆτα καινουργῆ, καλῶς κατεσκευασμένην καὶ καθιστῶσαν αὐτὴν θελατικὴν. Ἀποῦ ἐτελέθεισε τὸν καλλωπισμὸν τῆς, ἤκουσε σχημαίνον τὸ ὠρολόγιον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐξεπλάγη ὅτι ἐσήμανε μόνον ἐπτά. Ἡ ἐπιθυμία τῆς νὰ ἔχῃ καιρὸν ἵνα ἐνδυθῆ καλῶς, εἶχεν ἐγεί-

ρει αὐτὴν ἑνωρὶς. Ἀγνοοῦσα τὴν τέχνην, πῶς νὰ διασκευάζῃ δεκάκις ἕνα τῆς βόστρυχον καὶ νὰ σπουδάξῃ τὴν ἐντύπωσιν ἣν ἤθελε προξενήσῃ, ἐσταύρωσεν ἀπλῶς τὰς χεῖράς τῆς, ἐκάθισε παρὰ τὸ παράθυρον, κ' ἐθεώρησε τὴν αὐλήν, τὸ μικρὸν κηπάριον καὶ τὰ δεσπόζοντα περὶξ ὑψηλὰ ἀνδῆρα. Μελαγχολικὴ καὶ περιορισμένη ἦτον ἡ θέα, ἀλλ' εἶχε πᾶσαν τὴν μυστηριώδη ἐκείνην καλλονὴν, ἥτις περιβάλλει τὰ μονήρη μέρη καὶ τὴν ἀτημέλητον φύσιν. Ἐγγὺς τοῦ μαγειρείου ὑπῆρχε φρέαρ, περιβαλλόμενον δι' ἐπιστομίου, ἔχον δὲ ὑπεράνω αὐτοῦ τροχιλεῶν ἀνηρτημένῃν ἀπὸ κυρτῆς σιδηρᾶς ράβδου, ἣν περιετύλισσε κληματὶς μαραμμένη, πορφυρά, διακεκαυμένη ὑπὸ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους. Ἐκεῖθεν τὸ κλημα ἐφθάνεν ἐλισσόμενον εἰς τὸν τοῖχον, περιέθετε τὴν οἰκίαν, καὶ κατέληγεν εἰς στιβάδα ξύλων, τεταγμέναν μεθ' ὅσης ἀκριθείας τὰ βιβλία φιλοβιβίου. Τὸ λιθόστρωμα τῆς αὐλῆς ἔστιζον κηλίδες μελανωπαί, ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου, τῶν βρῦων, τῶν χόρτων καὶ τῆς ἐλλείψεως κινήσεως ἐν τῇ αὐλῇ. Οἱ παχεῖς τοῖχοι ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐνδεδυμένοι πρασίην περιβολῆν, ὅφ' ἦν διεφραίνετό που καὶ ποὺ ἡ φαιά των χροιά. Αἱ δύο τέλος βαθμιδές, αἵτινες ἔφερον ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς αὐλῆς εἰς τὸν κήπον, ἦσαν εἰς πλήρη διάστασιν κ' ἐκαλύπτοντο ὑπὸ χόρτου ὑψηλοῦ, ὡς ὁ τάφος ἰππότου, ταφέντος ὑπὸ τῆς γῆρας του ἐν καιρῷ τῶν σταυροφοριῶν. Ἐπὶ λιθίνης, ἐντελῶς ἐφαρμμένης βάσεως, ὑψοῦτο κιγκλιδωμα ἐκ ξύλου σεσηπτότος, ἀποπίπτοντος σχεδὸν ἐκ παλαιότητος, ἐφ' οὗ ὅμως συνεπλέκοντο ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ κληματώδη φυτά. Ἐκατέρωθεν τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας προῖχον οἱ στρεβλοὶ κλώνες μηλέας ῥικνῆς. Τρεῖς δὲ ὁδοὶ παράλληλοι, ἀμμόστρωτοι καὶ χωριζόμενοι διὰ πρασιῶν, ὧν τὸ χῶμα περιέβαλλε χαμηλὴ φυτεία ἐκ πύζου, ἀπετέλουν τὸ κηπάριον ἐκεῖνο, ὅπερ κατέληγε κάτωθεν τοῦ ἀνδῆρου εἰς σκιερὰν συστάδα φιλυρῶν. Ἐθεν μὲν ἐφύοντο ἰδιᾶται βᾶτοι, ἐκεῖθεν δὲ καρυδέα ὑπερμεγέθης προσέκλινε τοὺς κλώνας τῆς μέχρις αὐτοῦ τοῦ γραφείου τοῦ βυτοποιοῦ.

Αἴθριος ἡμέρα καὶ ὠραῖος φθινοπωρινὸς ἥλιος, ἐκ τῶν συνήθων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀσιγῆρος, ἤρχιζον ἤδη νὰ διαλύωσι τὴν πάχνην, δι' ἧς ἡ νύξ εἶχε περιβάλλει τὰ περὶξ γραφικὰ ἀντικείμενα, τοὺς τοίχους καὶ τὰ φυτὰ τοῦ κήπου καὶ τῆς αὐ-

λῆς. Ἡ Εὐγενία ἀνεκάλυψε νέα θέληγτρα εἰς τὰ πράγματα ἐκεῖνα, τὰ τοσοῦτον τῶς συνήθη δι' αὐτήν. Μυρίοι συγκεχυμένοι διαλογισμοὶ ἐγενώοντο ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς, καὶ ἤϋξανον καθ' ὅσον ἤϋξανον ἐξω τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτίνες. Ἡσθάνθη τέλος τὴν ἀόριστον ἐκείνην καὶ ἀνεξήγητον ἡδονήν, ἥτις περιβάλλει τὸ ἡθικὸν ὄν, ὡς ἡ νεφέλη περιβάλλει τὸ φυσικὸν ἀντικείμενον. Αἱ σκέψεις αὐτῆς συνεφώνουν πρὸς τὰς λεπτομερείας τοῦ παραδόξου ἐκείνου τοπίου, καὶ ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ της ἄρμονία συνήχησε πρὸς τὰς ἄρμονίας τῆς φύσεως. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἐφώτισε μέρος τοῦ τοίχου, ὅθεν ἐκρέμαντο παχύφυλλα ἀδιάντα, ἀλλάσσοντα χρῶμα ὑπὸ τὸ φῶς, ὡς τράχηλος περιστρεφᾶς, οὐράνιαι ἀκτίνες ἐλπίδος ἐφώτισαν τὸ μέλλον πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς Εὐγενίας, ἥτις ἡσθάνθη ἔκτοτε ἄφατον εὐχαρίστησιν θεωροῦσα τὸ μέρος ἐκείνου τοῦ τοίχου, τὰ ὠχρά του ἄνθη, τοὺς κλαυνοὺς του κωδωνίσκους καὶ τὰ μαραμμένα του χόρτα, πρὸς ἃ συνέδεν αὐτὴν ἐπιχαρὶς ἀνάμνησις, ὁποῖαι εἶνε τῶν παιδικῶν χρόνων αἱ ἀναμνήσεις. Ὁ θρούς ἐκάστου φύλλου, ἀποσπασμένου καὶ πίπτοντος ἐπὶ τῆς ἡχηρᾶς ἐκείνης αὐλῆς, ἀπῆντα εἰς μυστηριώδη τινα ἐρώτησιν τῆς νεάνιδος, ἥτις ἦτο ἱκανὴ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν, οὐδόλως αἰσθανομένη τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Εἶτα αἰσθήματα βιαιότερα κατέκλυσαν τὴν καρδίαν της. Ἡ γέρθη πολλάκις. ἔστη πρὸ τοῦ κατόπτρου τῆς κ' ἐθεώρησεν ἑαυτήν, ὡς συγγραφεὺς εὐσυνείλητος θεωρεῖ τὸ ἔργον του ἵνα ἐπικριῖνῃ αὐτὸ καὶ μεμψῆθῃ αὐτὸς ἑαυτόν.

— Δὲν εἶμαι ἀρεκτὰ ὠραία δι' αὐτόν! διελογίζετο ἡ Εὐγενία, ταπεινοῦσα ἑαυτὴν καὶ κατατροχουμένη. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἠδίκει ἑαυτήν· ἀλλ' ἡ μετριόφροσύνη, ἡ ἄλλον ἢ δειλία, εἶνε μία τῶν πρώτων τοῦ ἔρωτος ἀρετῶν.

Ἡ Εὐγενία ἀνῆκεν εἰς τὸν τύπον τῶν εὐρώστων ἐκείνων τέκνων τῆς μέσης τάξεως, ὧν ἡ καλλονὴ φαίνεται πως χυδαία. Ἀλλ' ἐνῶ ὠμοιάζε πρὸς τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου, ἐξηυγενίζετο τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς δι' ὅλης ἐκείνης τῆς ἰλαρότητος τοῦ χριστιανικοῦ αἰσθήματος, ὅπερ ἀγνίζει τὴν γυναῖκα καὶ περιβάλλει αὐτὴν θέληγτρα ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀρχαίους γλύπτας. Εἶχε κεφαλὴν μεγάλην, μέτωπον ἀνδρικὸν ἀλλὰ εὐγενὲς ὡς τὸ τοῦ Διὸς τοῦ Φειδίου, καὶ ὀφθαλμοὺς τεφρόχρους, δι' ὧν ἠκτινοβόλει πᾶσα τοῦ βίου της ἡ ἀγνότης. Οἱ χαρακτῆρες τοῦ στρογγύλου της προσώπου, ὅπερ ἦτό ποτε δροσῶδες καὶ ῥοδόχρουν, εἶχον τραχυθῆ ἐξ εὐλογίας, ἥς ἡ ἠπιότης δὲν εἶχε μὲν ἀφῆσει ἔχνη ἐπαισθητά, εἶχεν ὅμως καταστρέψει τὴν μεταξίνην τοῦ δέρματος λειότητα, ὅπερ οὐχ ἦπτον παρέμενον ἔτι τοσοῦτον λεπτοφυές, ὥστε τὸ μητρικὸν φίλημα κατέλειπεν ἐπ' αὐτοῦ ἐλαφρὰν παροδικὴν πορφύραν. Ἡ ρὶς αὐτῆς ἦτό πως ἄδρά, ἀλλὰ διετέλει ἐν ἄρμονίᾳ πρὸς στόμα καταπόρφυρον, οὐτινος τὰ χεῖλη ἦσαν

πλήρη ἔρωτος καὶ ἀγαθότητος. Ἡ τοῦ τραχήλου της στρογγυλότης ἦτο τελεία. Τὸ ἐπιμελῶς κεκαλυμμένον στῆθος της εἴλκυε τὸ βλέμμα καὶ προὔκαλει τὸν ῥεμβασμόν. Τὸ δὲ ὑψηλὸν καὶ πως ἄκαμπτον αὐτῆς ἀνάστημα ἐστερεῖτο μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ καλλωπισμοῦ χάριν, εἶχεν ὅμως ἄλλο θέληγτρον, ὅπερ οἱ ἐμπειροπράγμονες ἐκτιμῶσιν. Οὕτως ἡ Εὐγενία, εὐσωμος καὶ ὑψηλή, οὐδεμίαν εἶχε κομψότητα ἐκ τῶν ἀρετῶν εἰς τὰ πλήθη· ἀλλ' εἶχεν ὅμως τὴν εὐδιάγνωστον ἐκείνην ὠραιότητα, ἣν λατρεύουσιν οἱ καλλιτέχναι μόνοι. Ὁ ζωγράφος, ὅστις ἀναζητεῖ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀνθρώπινον πρότυπον διὰ τὴν οὐράνιον ἀγνότητα τῆς Ἀειπαρθένου, ὅστις ζητεῖ παρὰ τῆς γυναικείας φύσεως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους, τοὺς μετριόφρονος καὶ ὑπερηφάνους, οὗς ἐμάντευσεν ὁ Ῥαφαήλ, τὰς παρθενικὰς ἐκεῖνας γραμμὰς, ἃς δωρεῖ μὲν ἐνίοτε κατὰ τύχην ἢ φύσιν, διατηρεῖ ὅμως καὶ περιποιεῖ μόνον αἰδήμων καὶ χριστιανικὸς βίος· ὁ ζωγράφος οὗτος, ὁ τοσοῦτον σπάνιον πρότυπον διώκων, ἤθελεν ἀνεύρει αἴφνης ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς Εὐγενίας πᾶσαν τὴν ἐμφυτον εὐγένειαν, ἥτις ἀγνοεῖ ἑαυτήν· ἤθελεν ἀνεκαλύψει ὑπὸ τὸ ἥρεμον ἐκεῖνο μέτωπον κόσμον ὀλόκληρον ἔρωτος, καὶ ἀνεκφραστὸν τινα θεϊότητα ἐν τῷ σχήματι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῇ κινήσει τῶν βλεφάρων. Οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς, οὗς οὐδέποτε εἶχεν ἀλλοιώσει ἢ ταράξει ἔκφρασις ἡδονῆς, ὠμοιάζον πρὸς τὰς ἀμυδρὰς ἐκεῖνας γραμμὰς, εἰς ἃς σβέννυται μακρὰν ὁ γαλήνιος τῶν λιμῶν ὀρίζων. Ἡ ἥσυχος ἐκείνη καὶ εὐχρους φυσιογνωμία, ἡ περιβαλλομένη ὑπὸ μυστικῆς τινος αἴγλης, ὡς ἄνθος νεοθαλές, ἀνεκούφιζε τὴν ψυχὴν, μετέδιδε τὸ θέληγτρον τῆς ἀθουρῶδου συνειδήσεως, ἥτις ἀντανεκλάτο ἐπ' αὐτῆς, κ' ἐπέβαλλε τὴν προσοχὴν εἰς τὸ βλέμμα.

Ἡ Εὐγενία εὐρίσκετο ἔτι ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς ζωῆς, ὅπου ἀνθοῦσιν αἱ παιδικαὶ πλάναι καὶ δρέπονται τὰ λευκάνθημα ἐν ἐκστάσει, λησμονουμένη καὶ ἀγνοουμένη βραδύτερον Οὕτω δέ, κατοπτριζομένη καὶ ἀγνοοῦσα ἔτι τί εἶνε ἔρωτος, εἶπε καθ' ἑαυτήν :

— Εἶμαι πολὺ ἄσχημη, δὲν θὰ μὲ προσέξῃ.

Εἶτα ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ δωματίου της πρὸς τὴν κλίμακα, καὶ ἔτεινε τὸν τράχηλον, ἵνα ἀκούσῃ τοὺς θορύβους τοῦ οἴκου.

— Δὲν ἐξύπνησεν ἀκόμη, διελογίσθη, ἀκούουσα τὸν πρῶτὸν βῆχα τῆς Ἀννέτας, ἥτις ἐτύρβαζε πανταχοῦ, σαίρουσα τὴν αἴθουσαν, ἀπύτουσα τὸ πῦρ, δεσμεύουσα τὸν κῦνα καὶ δαιλουῦσα πρὸς τὰ ἐν τῷ σταύλῳ ζῶα.

Ἡ Εὐγενία κατέθη πάραυτα καὶ ἔδραμε πρὸς τὴν Ἀννέταν, ἥτις ἤμελεγε τὴν δάμαλιν.

— Ἀννέτα μου, καλὴ μου Ἀννέτα, νὰ κάμῃς ὀλίγον ἀφρόγαλα διὰ τὸν καφέ τοῦ ἐξαδέλφου μου.

— Τόρα; ἐφώνησε καγχάζουσα ἡ Ἀννέτα, Ἐ-

προπε, νὰ μού τὸ ᾄπτε ἀπὸ χθές. Τόρα δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ κάμω ἀφρόγαλα. Τί χαριτωμένος ποῦ εἶνε ὁ ἐξάδελφός σας! Δὲν τὸν εἶδατε μὲ τὸ χρυσομέταξο φουστάνι του. Ἐγὼ τὸν εἶδα. Φορεῖ ὑποκάμισο ψιλὸ ψιλὸ, ὅταν τὴν τραχηλιά τοῦ ἐφημερίου μας.

— Ἄχ, Ἀνέτα, κάμε μας ὀλίγην πῆτταν.

— Καὶ ποῖος θὰ μού δώσῃ ξύλα ν' ἀνάψω τὸν φούρνον, καὶ ἀλευρι, καὶ βούτυρον; εἶπεν ἡ Ἀνέτα, ἥτις, ὡς πρωθυπουργὸς τοῦ κυρίου Γρανδέ, περιεβάλλετο ἐνίοτε μεγίστην σπουδαιότητα ἀπέναντι τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρὸς της. Τί, νὰ κλέψω τὸν αὐθέντην, διὰ νὰ φιλεύσωμεν τὸν ἐξάδελφον; Ζητήστεέ του σεῖς ξύλα, βούτυρον, ἀλευρι. Πατέρας σας εἶνε νὰ σᾶς δώσῃ! Νὰ τον... κατεβαίνει νὰ κυττάξῃ τὰ τρόφιμα.

Ἡ Εὐγενία ἔφυγε δρομαία εἰς τὸν κῆπον, ἀκούσασα περίτρομος τὴν κλιμακα τρίζουσαν ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ πατρὸς της. Ἡσθάνετο ἡδὺν τ' ἀποτελέσματα τῆς βαθείας ἐκείνης αἰδοῦς καὶ τῆς παραδόξου συναισθήσεως τῆς ἡμετέρας εὐτυχίας, ἐξ ἧς πιστεύομεν, οὐχὶ ἀδίκως ἴσως, ὅτι οἱ διαλογισμοὶ ἡμῶν εἶνε ἐντετυπωμένοι ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου μετώπου καὶ κατὰδηλοὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων.

Βλέπουσα τέλος τὴν ψυχρὰν γυμνότητα τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἡσθάνετο ἡ ταλαίπωρος κόρη εἰδός τι θυμοῦ, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ αὐτὴν τόσον κομψήν, ὅσον κομψὸς ἦτο ὁ ἐξάδελφός της. Μεγάλῃ δὲ κ' ἐμπαθῆς ἀνάγκη κατέλαθεν αὐτὴν νὰ κάμῃ τι ὑπὲρ αὐτοῦ. Τί ὄμως; δὲν ἠξέυρεν. Ἀφελῆς καὶ εἰλικρινῆς, παρεδίδετο εἰς τὴν ἀγγελικὴν τῆς φύσιν, μὴ δυσπιστοῦσα πρὸς τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰ αἰσθημάτά της. Ἡ μόνη τοῦ ἐξαδέλφου της θέα ἐξήγειρεν ἐν αὐτῇ τὰς φυσικὰς τῆς γυναικὸς κλίσεις, αἵτινες τοσοῦτῳ ταχύτερον ἀνεπτύχθησαν, ὅσῳ ἡ Εὐγενία, τὸ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγουσα, διετέλει ἐν πλήρει ἀκμῇ διανοίας καὶ πόθων. Πρῶτον τότε ἡσθάνθη τρόμον βλέπουσα τὸν πατέρα της. Εἶδεν αὐτὸν ὡς κύριον τῆς τύχης της κ' ἐνόμισεν ἑαυτὴν ἔνοχον ὅτι τοῦ ἔκρυπτε τινὰς τῶν διαλογισμῶν της.

Ἦρχισε βαδίζουσα ταχεῖ τῷ βήματι, ἐκπλητομένη ὅτι ἀνέπνεεν ἀέρα καθαρώτερον, ὅτι ἡσθάνετο μᾶλλον θαλπούσας τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, ὅτι ἐδέχετο παρ' αὐτῶν ἡθικὴν τινα θερμότητα καὶ ζωὴν νέαν. Ἐνῶ δ' ἀνεζήτησε στρατηγήματι τι, δι' οὗ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πῆτταν, ἠγείρετο μεταξὺ τῆς Ἀνέτας καὶ τοῦ Γρανδέ φιλονεικία, σπανία μεταξὺ αὐτῶν, ὡς αἱ χελιδόνες ἐν χειμῶνι. Ὅρμαθὸν ὅλον φέρων κλειδίων, ὁ γέρον εἶχε καταβῆ νὰ μετρήσῃ τὰ τρόφιμα, ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἡμερησίαν καταναλώσιν.

— Ἐχει ψωμί ἀπὸ χθές; ἠρώτησε τὴν Ἀνέταν.

— Οὐδὲ ψίχουλο, αὐθέντην.

Ὁ Γρανδέ ἔλαβε τότε χονδρὸν στρογγύλον ἄρ-

τον, παιπαλωμένον δι' ἀλεύρου, καὶ πλασμένον ἐντὸς ἀβαθοῦς κανίστρου, ἐκ τῶν συνήθων ἐν Ἀνδεκαβίῃ. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ τὸν κόψῃ, ὅτε ἡ Ἀνέτα τῷ εἶπε·

— Ἐίμεθα πέντε σήμερον, αὐθέντην.

— Ἀλήθεια, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ! Ἄλλὰ τὸ ψωμί αὐτὸ ζυγίζει ἐξ λίτρας, καὶ θὰ περισσεύσῃ. Ἐπειτα, αὐτοὶ οἱ νέοι παρισινόι δὲν τρώγουν διόλου ψωμί, . . . θὰ ἰδῆς.

— Τρώγουν τὸ λοιπὸν προσφάγι, εἶπεν ἡ Ἀνέτα.

Προσφάγι ἐσθμαινεν ἐν τῇ δημῶδει γλώσση τοῦ τόπου οἰονδήποτε ἄρτυμα, ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ βουτύρου, ὅπερ ἀλείφεται ἐπὶ τοῦ ἄρτου, μέχρι τοῦ καλλίστου τῶν λιχνευμάτων.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ· οὔτε προσφάγι, οὔτε ψωμί. Δὲν τρώγουν τίποτε, ὅταν τὰ κορίτσια τῆς πανδρειᾶς.

Τέλος δέ, ἀφοῦ διέταξε φειδωλῶς τὰ τῆς ἡμερησίας τροφῆς, ἐτρόπῃ ὁ Γρανδέ πρὸς τὴν ὀπωροθήκην του, ἀφοῦ ἔκλεισεν ἐπιμελῶς τὸ ὀσφυλάκιον, ὅτε ἡ Ἀνέτα ἀνέκοψεν αὐτὸν λέγουσα :

— Αὐθέντη, δὲν μού δίδεις τοῦλάχιστον ἕλιγο ἀλευρι καὶ βούτυρον, νὰ κάμω μίαν πῆτταν τῶν παιδιῶν;

— Αὐτὸ δὲ εἶνε τόρα! Σὺ θέλεις νὰ μὲ πτωχύνῃς μὲ τὸν ἀνεψιόν μου.

— Τόσα ῥάματα νάχουν οἱ ἐχθροί μου, ὅσον ἐσυλλογίσθηκα τὸν ἀνεψιόν σου. Ἄλλην ἔνοιαν δὲν εἶχα. Καὶ ζάχαρι; μού ἔδωσες ἐξ κομματία, καὶ θέλω σήμερα ὀκτώ.

— Ἀῖ, Ἀνέτα, τί σοῦ ἤλθε; Τί ἰδέα σοῦ ἐπέρασε; Κυρὰ θὰ μού γείνης τόρα; Ἐξ κομματία σὲ φθάνουν, δὲν ἔχει ἄλλα.

— Καὶ ὁ ἀνεψιός σου, τὸ λοιπόν, τί θὰ βάλῃ ἔς τὸν καφέ του;

— Ἄς βάλῃ τὰ ῥάματα μου κομματία, ἐγὼ τὸν πίνω καὶ χωρὶς ζάχαρη.

— Χωρὶς ζάχαρη; ἔς τὴν ἡλικίαν σου; Καλλιτέρα ἔχω νὰ σοῦ ἀγοράσω ἀπὸ ῥάματα μου.

— Μοῦ κάμνεις τὴν χάριν νὰ κυττάζῃς τὴν δουλειάν σου.

Ἡ σάκχαρις, καὶ τοι ἡ τιμὴ της εἶχεν ἐκπέσει, ἐθωρεῖτο πάντοτε ὑπὸ τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ ὡς τὸ πολυτιμώτατον ἀποικιακὸν ἐμπόρευμα. Δι' αὐτὸν ἠξίζε πάντοτε ἐξ φράγκα ἡ λίτρα. Εἶχε συνειθίσει, ἀπὸ τῆς αυτοκρατορίας ἡδὴ, νὰ τὴν οἰκονομῇ, καὶ ἡ συνήθεια αὕτη εἶχε καταστήσει δι' αὐτὸν ἐξὶς ἐρρίζωμένην.

Ἄλλὰ πᾶσα γυνή, καὶ αὕτη ἡ εὐθεστέρα, γνωρίζει νὰ ἐπιτυγχάνῃ διὰ πανουργίας τὸν σκοπὸν της. Ἡ Ἀνέτα παρητήθη τοῦ ζητήματος τῆς σακχάρως, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν πῆτταν.

— Κυρία! ἐφώνησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου, θέλεις πῆτταν;

— Ὅχι, ὄχι, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία.

— "Ελα, . . . πάρε ! είπεν ὁ Γρανδέ, ἀκούσας τὴν φωνὴν τῆς θυγατρὸς του.

Ἄνοιξας δὲ τὸν σύρτην, ὅπου ἦτο τὸ ἄλευρον, ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ἕν μέτρον, προσθεῖς καὶ τινὰς οὐγγίας βουτύρου εἰς τὸ τεμάχιον, ὅπερ εἶχεν ἥδη κῶψει.

— Θέλομεν καὶ ζύλα νὰ κάψωμεν τὸν φούρνον, εἶπεν ἡ ἀμείλικτος Ἀννέτα.

— Πάρε ὅσα σοῦ χρειάζονται, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μελαγχολικῶς. Ἀλλὰ νὰ μᾶς κάμης καὶ μίαν λαγάναν μὲ φρούτα, καὶ νὰ ψήσης εἰς τὸν φούρνον ὅλον τὸ φαγί, διὰ νὰ μὴν ἀνάπτωμεν δύο φωτιαῖς.

— Εἶνε ἀνάγκη νὰ μοῦ τὸ πῆτε ! ἀνέκραξεν ἡ Ἀννέτα.

Ὁ Γρανδέ προσεῖδε πατρικῶς σχεδὸν τὸν πιστόν του ὑπουργόν.

— Κυρία, ἔκραξεν ἡ μάγειρος, θὰ ἔχωμεν πῆταν, ἐνῶ ὁ γέρον Γρανδέ ἐπανῆλθε κατὰφορτος ὑπὸ καρπῶν καὶ ἀπέθηκε τὴν πρώτην δόσιν του ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ μαγειρείου.

— Κυττάξετε, αὐθέντη, κυττάξετε, τῷ εἶπεν ἡ Ἀννέτα, τί ὠραία στιβάλια ἔχει ὁ ἀνεψιός σας. τί πετσί ! τί εὐμορφα ποῦ μυρίζει ! Μὲ τί τὸ καθαρίζουν ἄρα γε ; Νὰ βάλω ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σας μιογιά ;

— Θὰ τὰ χαλάση, μοῦ φαίνεται. Πές του καλύτερα, ὅτι δὲν ἤξεύρεις πὼς καθαρίζεται τὸ μαροκίνον. Μαροκίνον εἶνε. Ἄς ἀγοράσῃ μόνος του εἰς τὴν πόλιν ὅ,τι χρειάζεται καὶ ἄς σοῦ τὸ δώσῃ νὰ τὰ καθαρίσης. Κᾶπου ἤκουσα ὅτι βάζουν ζάχαρη μέσα, διὰ νὰ γυαλίζουν.

— Τότε λοιπὸν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα θὰ τρώγεται ; εἶπεν ἡ ὑπηρετρία, φέρουσα τὰ σανδάλια πρὸς τὴν ξινά της. Περίεργον ! μυρίζουν ἄν τὴν κολώνια τῆς κυρᾶς. Τί ἀστεῖον !

— Ἀστεῖον ! εἶπεν ὁ αὐθέντης. Ἀστεῖον σοῦ φαίνεται σένα νὰ ζοδεύῃ κανεὶς εἰς τὰ παπούτσια του περισσότερον παρ' ὅ,τι ἀξίζει ὁ ἴδιος.

— Αὐθέντη, εἶπεν ἡ Ἀννέτα ὅτε ἐκ δευτέρου ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ὀπωροθήκης ὁ κύριός της, δὲν θὰ κάμνωμεν τώρα σουπα ἕνα δυὸ φοραὶς τὴν ἐβδομάδα ;

— Βέβαια.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ φροντίσω διὰ κρέας.

— Διόλου. Μᾶς κάμνεις ζουμι ἀπὸ κυνήγι ; οἱ κολληγοὶ σοῦ φέρουν ὅσον θέλεις. Πρέπει μάλιστα νὰ εἰπῶ τοῦ Κορναγῆ νὰ μᾶς σκοτώσῃ μερικὸς κοράκου. Αὐτοὶ βγάζουν, ζεύρεις, τὸ ὠραιότερον ζουμι τοῦ κόσμου.

— Εἶν' ἀλήθεια, αὐθέντη, ὅτι τρώγουν ψοφίμια ;

— Ἀνόητη ! τρώγουν ὅ,τι βρίσκουν, ὅπως ὁλος ὁ κόσμος. Ἡμεῖς τάχα δὲν ζοῦμεν ἀπὸ νεκρούς ; Αἱ κληρονομίαι τί εἶνε ;

Καὶ ὁ γέρον Γρανδέ, μὴ ἔχων πλέον νὰ δώσῃ ἄλλας διαταγὰς, ἐξήγαγε τὸ ὠρολόγιόν του, εἶ-

δεν ὅτι εἶχεν ἡμίσειαν ἔτι ὥραν διαθέσιμον πρὸ τοῦ προγεύματος, καὶ λαβὼν τὸν πλῆθν του, ἠσπάσθη τὴν θυγατέρα του καὶ τῇ εἶπε :

— Ἐρχεται νὰ περιπατήσῃς εἰς τὰ λειβάδια μας, κοντὰ εἰς τὸν ποταμόν ; Ἐχω κᾶτι δουλειὰν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Ἡ Εὐγενία ὑπῆγε κ' ἐφόρεσε τὸν ψιθύριν πετασὸν της, ἐνδεδυμένον διὰ ῥοδόχρου μεταξωτοῦ, εἶτα δὲ πατῆρ καὶ κόρη κατέβησαν διὰ τῆς ἐλικοειδοῦς ὁδοῦ μέχρι τῆς πλατείας.

— Καὶ διὰ ποῦ ἔτσι πρῶτ ; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος Κρυσώ, συναντήσας τὸν Γρανδέ.

— Ἐχω κᾶτι νὰ ἰδῶ, ἀπήντησεν ὁ γέρον, γνωρίζων ποῦ ἔτεινεν ὁ πρῶτὸς περιπατὸς τοῦ φίλου του.

Ὅτε ὁ γέρον Γρανδέ μετέβαινε νὰ ἴδῃ τι, ὁ συμβολαιογράφος ἐγνωρίζεν ἐκ πείρας ὅτι ἠδύνατό τις πάντοτε κᾶτι νὰ κερδήσῃ συνοδεύων αὐτόν. Ἐπομένως τὸν συνώδευσε.

— Ἐλα, Κρυσώ, εἶπεν ὁ γέρον Γρανδέ πρὸς τὸν συμβολαιογράφον. Εἶσαι φίλος μου, καὶ θὰ σοῦ δεῖξω τί ἀνοησία εἶνε νὰ φυτεύῃ κανεὶς λεύκαις εἰς τὰς καλὰς γαίας.

— Κ' ἐλησμονήσατε τὰς ἐξήντα χιλιάδας φράγκα ποῦ ἐπῆρατε ἀπὸ ταῖς λεύκαις τῶν λειβαδιῶν σας ; εἶπεν ὁ κύριος Κρυσώ, ἀνοίγων ἐκπληκτος τοὺς ὀφθαλμούς του ! τί τύχην ποῦ εἶχατε ! Νὰ κόψετε τὰ δένδρα σας καθ' ἕνα ἐποχὴν εἰς τὴν Νάντην δὲν ὑπῆρχε διόλου λευκὴ ζυλεία, καὶ νὰ τὰ πωλήσετε τριάντα φράγκα τὸ κομμάτι.

Ἡ Εὐγενία ἤκουεν, ἀγνοοῦσα ὅτι προτήγγιζεν εἰς τὴν κρισιμωτάτην τοῦ βίου της στιγμὴν, καὶ ὅτι ὁ συμβολαιογράφος ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ προκαλέσῃ περὶ αὐτῆς τὴν ὑπερτάτην τοῦ πατρὸς της ἀπόρριψιν.

Ὁ Γρανδέ εἶχε φθάσει εἰς τοὺς λαμπροὺς λευμῶνας, οὓς εἶχε κτηνὰ του παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Λείγηνος, καὶ ὅπου τριάκοντα ἐργάται κατεγίνοντο ἀποχωματοῦντες, γερμίζοντες καὶ ἰσοπεδοῦντες τὸν γῶρον, ὃν κατεῖχον ἄλλοτε αἱ λεύκαι.

— Κύτταξε, κύριε Κρυσώ, εἶπεν εἰς τὸν συμβολαιογράφον, πόσον τόπον πιάνει μία λεύκα. Γιάννη ! ἔκραξε πρὸς ἕνα τῶν ἐργατῶν, μέ . . . μέτρησε μὲ τὴν πῆ . . . πῆ . . . πῆχυν πρὸς ὅλα τὰ μέρη.

— Τέσσεραὶ φοραὶς δικτῶ ποδάρια, ἀπήντησεν ὁ ἐργάτης, ἀφοῦ ἐτέλειωσε.

— Τριάντα δύο ποδάρια χαμμένα, εἶπεν ὁ Γρανδέ πρὸς τὸν Κρυσώ. Εἶχα εἰς τὴν γραμμὴν αὐτὴν τριακόσιας λεύκαις, δὲν εἶν' ἔτσι ; Λοιπὸν τρι . . . τριακόσιας φοραὶς τρι . . . τρι . . . τριανταδύο ποδάρια μοῦ . . . μοῦ . . . μοῦ ἔτρωγαν πεντακόσια δε . . . δεμάτια σανόν. Βάλε δύο φο . . . φοραὶς τόσα εἰς τὰ πλάγια, ἔχομέν χίλια πε . . . πε . . . πεντακόσια, καὶ ἄλλα τόσα ἕς τὴν μέ . . . μέ . . . μέση κάμνουν τὸ ὅλον χίλια μεγάλα δε . . . δεμάτια ἄχυρο.

— Αἶ, λοιπόν, εἶπεν ὁ Κρυσώ, βοηθῶν τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ φίλου του, χίλια δεμάτια ἀπὸ αὐτὸν τὸν σανὸν ἀξίζουσιν ἐπάνω κάτω ἐξ ἑκκόσια φράγκα.

— Μαζὺ μὲ τὸ δεύτερο χέ. . . χέρι βάλει χίλια διακόσια. Δο. . . λο. . . λογάριστε τώρα τί γίνονται χί. . . χίλια διακόσια φράγκα τὸν χρόνον σὲ . . . σέ. . . σὲ σαράντα χρόνους μὲ τό. . . τόκους καὶ ἀνατοκισμούς.

— Ἄς βάλωμεν ἐξήντα χιλιάδας φράγκα, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Ἄς ἦνε. Τὸ λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ ἀμπελουργός, μὴ τραυλίζων πλέον, δύο χιλιάδες λεῦκαι σαράντα ἐτῶν δὲν θὰ μοῦ ἐδίδαν πενήντα χιλιάδας φράγκα. Ὡστε, βλέπεις, εἶνε ζημία. Ἐλογάρισα ἐγὼ καὶ τὸ εὐρῆκα προσέθηκεν ὁ Γρανδὲ γαυριῶν. Γιάννη, νὰ γεμίσης ταῖς τρούπαις, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ, ὅπου θὰ φυτεύσης ταῖς λεύκαις ποῦ ἠγόρασα. Ἐκεῖ ἄς τρέφονται ἀπὸ τὸ κράτος, εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν Κρυσώ, καὶ κινῶν παραδόξως τὸ φλεβώδες οἶδημα τῆς ρινός του, κατὰ τρόπον ἐφάμιλλον τοῦ εἰρωνικωτάτου τῶν μειδιαμάτων.

— Αὐτὸ εἶνε φανερόν· αἱ λεύκαι πρέπει νὰ φυτεύονται μόνον εἰς ἰσχνὰς γαίας, εἶπεν ὁ Κρυσώ, κατὰ πληκτος πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Γρανδέ.

— *Μάλιστα, αὐθέντα μου,* ἀπήντησεν εἰρωνικῶς ὁ Γρανδέ.

Ἡ Εὐγενία, ἥτις ἐθεώρει τὸ θαυμάσιον τοπεῖον τοῦ Δεῖγρος, μὴ ἀκούουσα τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ πατρὸς της, ἔτεινε μετ' ὀλίγον τὸ οὖς πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κρυσώ, ὅστις ἔλεγε πρὸς τὸν πελάτην του.

— Ἀλήθεια, ἐφέρατε, βλέπω, γαμβρὸν ἀπὸ τὸ Παρίσι. εἰς ὅλην τὴν πόλιν μόνον διὰ τὸν ἀνεψιόν σας γίνεται λόγος. Ὅπου καὶ ἂν ἦνε θὰ κάμωμεν τὸ συμβόλαιον.

— Πο. . . πο. . . πολὺ πρωτὶ ἐξύπνησες διὰ νὰ μοῦ τὸ εἶπῃς, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ, κινῶν καὶ πάλιν τὴν μικρὰν του προβοσκίδα. Νὰ. . . νὰ. . . σοῦ εἶπῶ, πα. . . παλαιέ μου φίλε, μὲ. . . μὲ. . . μὲ ὅλην τὴν εἰλικρινεῖαν, ἀφοῦ θέ. . . θέλης νὰ τὸ μάθῃς. Κα. . . κα. . . καλλίτερα θὰ εἶχα νὰ ρίψω τὴν κόρην μου εἰς τὸ πο. . . ποτάμι, παρὰ νὰ τὴν δώσω τοῦ. . . τοῦ. . . ἐξαδέλφου της. Αὐτὸ ἦ. . . ἦ. . . ἦμπορεῖς νὰ τὸ εἶπα. . . α. . . αναλάβῃς, ἂν θέλῃς, ἦ, καλλίτερα. . . ἄ. . . ἄφινε τὸν κόσμον νὰ φληαρῇ.

Ἡ ἀπάντησις αὕτη προὔξηνσεν ἰλιγγίαις εἰς τὴν Εὐγενίαν. Αἱ μακρυναὶ της ἐλπίδες ἤνθησαν αἴφνης διὰ μιᾶς ἐν τῇ καρδίᾳ της, ἐπραγματοποιήθησαν, καὶ ἀπετέλεσαν δέσμην ἀνθέων, ἅτινα κοπέντα ἔλειντο κατὰ γῆς πρὸ τῶν ποδῶν της. Ἀπὸ τῆς προτεραίας ἤδη συνέδεον αὐτὴν μετὰ τοῦ Καρόλου πάντες οἱ τῆς εὐτυχίας δεσμοί, οἵτινες νοῦσι τὰς ψυχάς. Τοῦ λοιποῦ ἔμελλε νὰ συ-

σφίγῃ αὐτοὺς τὸ ἄλγος. Ἐν τῷ εὐγενεῖ προορισμῷ τῆς γυναικὸς ἔγκειται νὰ παθαῖνῃ αὐτὴν ἡ ἄκρα μᾶλλον δυσυχία ἢ πᾶσα τῆς τύχης ἢ λαμπρότης. Πῶς ἄρα γε, διελογίζετο, ἐσβέσθη πᾶσα πατρικὴ στοργὴ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πατρὸς της; τίνας ἐγκλήματα ἦτο ἔνοχος ὁ Κάρολος; Μυστηριώδη ζητήματα. Ὁ ἀρτιγενὴς ἔρωσ της, βαθύ μυστήριον καθ' ἑαυτὸν, περιεβάλλετο ἤδη δι' ἄλλων μυστηρίων.

Ἐπέστρεψε κλονομένη καὶ τρέμουσα, φθᾶσα δὲ εἰς τὴν παλαιὰν καὶ μελαγχολικὴν ὁδόν, ἥτις ἄλλοτε ἦτο τόσον φαιδρὰ δι' αὐτὴν, ἠσθάνθη πᾶσαν τὴν κατῆφειάν της καὶ τὴν σκυθρωπότητα, ἣν εἶχον περιβάλλει αὐτὴν οἱ καιροὶ καὶ τὰ γεγονότα. Ἐμπειρος δὲ ἦδη τῶν διδαγμάτων τοῦ ἔρωτος, προσέδραμε τοῦ πατρὸς της, καὶ ἀνέμεινεν αὐτὸν πρὸ τῆς θύρας, ἀφοῦ ἔκρουσεν αὐτὴν.

Ἄλλ' ὁ Γρανδὲ ὅστις ἔβλεπε τὸν συμβολαιογράφον κρατοῦντα ἐφημερίδα νωπὴν ὑπὸ ταινίαν, τῷ εἶπε:

— Πῶς εἶνε τὰ χρωῶγραφα;

— Δὲν θέλεις νὰ μ' ἀκούσῃς, Γρανδέ, ἀπήντησεν ὁ Κρυσώ. Ἀγόρασε γρήγορα! Εἶνε εἴκοσι τοῖς ἑκατὸν κέρδος εἰς δύο ἔτη, ἐκτὸς τοῦ τόκου, ὁ ὁποῖος εἶνε λαμπρός. Πέντε τοῖς ἑκατὸν μὲ ὀδοῦντα καὶ μισόν.

— Νὰ ἰδοῦμεν, ἀπήντησεν ὁ Γρανδέ, τρίβων τὸν πῶγωνα.

— Θεέ μου, ἀνέκραξεν αἴφνης ὁ συμβολαιογράφος.

— Τί εἶνε; εἶπεν ὁ Γρανδέ, ἐνῶ ὁ Κρυσώ ἐδεῖκνεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐφημερίδα, καὶ τῷ ἔλεγε:

— Διάβασε αὐτὸ τὸ ἄρθρον:

«Ὁ κύριος Γρανδέ, εἰς τῶν μᾶλλον εὐποληπτῶν ἐμπόρων τῶν Παρισίων, νύτακτόνησε χθές, ἀφοῦ ἐφάνη, κατὰ τὸ σύνθημα, εἰς τὸ χρηματιστήριον. Εἶχεν ἤδη ἀποστείλει τὴν παραίτησίν του εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς, εἶχε δὲ παραιτηθῆ ἐπίσης τῆς θέσεως τοῦ ἐμποροδίκου. Αἱ πτωχεύσεις τοῦ μεσίτου καὶ τοῦ συμβολαιογράφου του, τῶν κυρίων Ῥογγὲν καὶ Σουσέ, τὸν κατέστρεψαν. Ἡ ὑπόληψις ἐν τούτοις καὶ ἡ πίστις, ὧν ἀπῆλαυσεν ὁ κύριος Γρανδέ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Παρισίων ἦσαν τοιαῦται, ὥστε βεβαίως ἤθελε τύχει βοηθείας καὶ συνδρομῆς. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ὁ ἔντιμος οὗτος ἀνὴρ κατεβλήθη ἐκ τῆς πρώτης ὀρμῆς τῆς ἀπελπισίας, κλ.»

— Τὸ ἤξευρα, εἶπεν ὁ γέρον ἀμπελουργός πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

Αἱ λέξεις αὗται ἐπάγωσαν τὸν κύριον Κρυσώ, ὅστις, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἀπαθὴς συμβολαιογράφος, ἠσθάνθη φρικταῖς διατρέχουσιν τὰ νῶτά του, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὁ ἐν Παρισίοις Γρανδέ μάλιστα ἔπεκαλέσατο τὰ ἑκατομμύρια τοῦ ἐν Σαμβόρη.

— Καὶ ὁ υἱός του, ὁ τόσον φαιδρός χθές, . . .

— Δὲν ἤξεύρει ἀκόμη τίποτε, ἀπήντησε μετὰ τῆς αὐτῆς ἠρμείας ὁ Γρανδέ.

— Χαίρετε, κύριε Γρανδέ, εἶπεν ὁ Κρυσώ, ὁστις ἐννόησε τί συνέβαινε, καὶ ἀπῆλθε νὰ καθησυχάσῃ τὸν πρόεδρον Δὲ Βομφών.

Ἐπανελθὼν οἴκαδὲ ὁ Γρανδέ εὔρε τὸ πρόγευμα ἔτοιμον. Ἡ κυρία Γρανδέ ἦν ἔδραμεν εὐθὺς κ' ἐνηγκαλίσθη ἡ Εὐγενία ἐν πάσῃ ἐκείνῃ τῇ διαχύσει, ἦν προκαλεῖ μύχιον ἄλγος, εὐρίσκετο ἤδη ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς, πλέκουσα περιχειρίδια διὰ τὸν χειρῶνα.

— Ἡμπορεῖτε νὰ καθίσετε εἰς τὸ τραπέζι, εἶπεν ἡ Ἀνέτα, καταβαίνουσα τὰς βαθμιῶδας ἀνὰ τέσσαρας· τὸ παιδί κοιμᾶται ὅσῳ ἀγγελάκι. Τί εὐμορφος ποῦ εἶνε μὲ κλειστά τὰ μάτια. Εὐβήκα, τὸν ἐφώνησα, τοῦ κάκου.

— Ἄρῃς' τον νὰ κοιμηθῇ, εἶπεν ὁ Γρανδέ· ὅσον ἀργὰ καὶ ἂν σηκωθῇ, πάντοτε γοήγορα θὰ ἐξυπνήσῃ δι' ὅσα δυσάρεστα ἔχει νὰ μάθῃ.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ἡ Εὐγενία, ἐμβάλλουσα εἰς τὸν καφὲν αὐτῆς τὰ δύο μικροσκοπικὰ τεμάχια σακχαρώς, ἅτινα ἔκοπτε μόνος του πάντοτε ὁ γέρον κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του.

Ἡ κυρία Γρανδέ, μὴ τολμήσασα ν' ἀπευθύνῃ τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἰς τὸν σύζυγόν τῆς ἠρέσθη ν' ἀτενίσῃ ἐπ' αὐτὸν τὸ βλέμμα.

— Ὁ πατέρας του αὐτοχειριάσθη.

— Ὁ θεὸς μου; . . . ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία.

— Τὸ πτωχὸ παιδί! ἐφώνησεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Πτωχό, ἀληθινά, ὑπέλαθεν ὁ Γρανδέ. Δὲν ἔχει πλέον λεπτόν.

— Αὐτὸς κοιμᾶται, μάτια μου, ὅσῳ νὰ ἦτον βασιληάς, εἶπεν ἠπίως ἡ Ἀνέτα.

Ἡ Εὐγενία ἔπαυσε τρώγουσα. Ἡ καρδιά τῆς συνεσφίγγθη, ὡς συσφίγγεται γυναικὸς καρδιά ὅταν τὸ πρῶτον εἰσβάλῃ εἰς αὐτὴν ὁ οἶκτος ὑπὲρ ἀγαπωμένου ὄντος. Ἡ ταλαιπωρὸς κόρη ἔκλαυσε.

— Τὸν θεῖόν σου δὲν τὸν γνωρίζεις, διατί κλαίεις; τῇ εἶπεν ὁ πατὴρ τῆς, ἀκοντίζων ἐπ' αὐτὴν βλέμμα τίγρεως πεινώσης, ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἀπέτεινε βεβαίως ἐπὶ τοὺς σωροὺς τοῦ χρυσίου του.

— Μὰ αὐθέντη, εἶπεν ἡ ὑπέρβουρα, εἶνε νὰ μὴ τὸ λυπηθῇ κανεὶς τὸ καυμένο τὸ παιδί, ποῦ κοιμᾶται ἡσυχὰ ἡσυχὰ, χωρὶς νὰ ζεύρῃ τί τὸ περιμένει.

— Ἐσύ, ὑπέλαθεν ὁ Γρανδέ ἀποτόμως, ὅταν δὲν σοῦ μιλοῦν νὰ σιωπαίνης.

Ἡ Εὐγενία κατέμαθε τότε πρῶτον, ὅτι ἡ ἀγαπῶσα γυνὴ πρέπει νὰ κρύπτῃ πάντοτε τὰ αἰσθήματά τῆς.

— Ἐλπίζω, γυναίκα, δὲν θὰ τοῦ κάμης λόγον ὡς νὰ ἐπιστρέψω, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρον. Εἶμαι ἀναγκασμένος νὰ πάγω νὰ ἐπιστάθω εἰς τὴν εὐθυγραμμίαν τῆς τάφρου, τὴν ὁποῖαν ἀνοίγω εἰς τὰ λειβάδια μου, πλησίον εἰς τὸν δρόμον. Θὰ ἐπιστρέψω τὸ μεσημέρι διὰ τὸν δεῦτερον πρόγευμα, καὶ τότε θὰ δουλήσω μὲ τὸν ἀνεψιόν μου διὰ τὰς ὑποθέσεις του. Τοῦ λόγου σου,

κοκκωνίτσα, εἶνε ὄλως διόλου περιττὸν νὰ κλαίης δι' αὐτὸν τὸν μοσχαναθερμῆνον. Ὅπου καὶ ἂν ᾔνε . . . σὰς ἀφίνει ὑγείαν διὰ τὰς Ἰνδίας.

Ὁ πατὴρ ἔλαβε τὰ χειρόκτιά του ἀπὸ τοῦ γύρου τοῦ πίλου του, τὰ ἐφόρυσεν ἠρέμως, ὡς πάντοτε, τὰ προσήρμωσε καλῶς ἐμπλέων τοὺς δακτύλους του δι' ἀλλήλους, καὶ ἐξῆλθε.

— Ἄχ, μητέρα, δὲν ἠμπορῶ! ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία, εὐθὺς ὡς ἐρειναν μόναι. Ποτέ μου δὲν ὑπέφερα τόσον!

Ἡ κυρία Γρανδέ, βλέπουσα τὴν θυγατέρα τῆς ὠχρίωσαν, ἤνοιξε τὸ παράθυρον ἵνα εἰσέλθῃ ἀήρ.

— Εἶμαι καλλίτερα, εἶπεν ἡ Εὐγενία μετὰ τινος στιγμῆς.

Ἡ νευρικὴ αὐτῆ συγκίνησις φύσεως ἡρέμου συνήθως, κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ψυχρᾶς, ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς κυρίας Γρανδέ. ἦτις ἐθεώρησε τὴν θυγατέρα τῆς μετὰ τῆς μαντικῆς ἐκείνης συμπαιθείας, ἦν ἔχουσιν αἱ γυναῖκες πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοστοργίας των, καὶ κατενόησε πάντα. Τῇ ἀληθείᾳ δὲ ὁ βίος τῶν διασημῶν Οὐγγαρίδων ἀδελφῶν, ἃς ἐκ πλάνης ἡ φύσις εἶχε πλάσει συμφεῖς πρὸς ἀλλήλας, δὲν ὑπῆρξε στενωτέρου συνδεδεμένος τοῦ βίου τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρὸς τῆς, αἵτινες πάντοτε ἦσαν ὁμοῦ ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐκεῖνο, καὶ πάντοτε ὁμοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁμοῦ ἐκοιμῶντο ἐν τῇ αὐτῇ ἀτμοσφαιρᾷ.

— Πτωχή μου κόρη! εἶπε, δραττομένη τῆς κεφαλῆς τῆς Εὐγενίας καὶ στηρίζουσα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς.

Τὰς λέξεις αὐτὰς ἀκούσασα ἡ νέα κόρη ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν, ἠρώτησε τὴν μητέρα διὰ τοῦ βλέμματός, διηρῶνθησε τοὺς μυχίους αὐτῆς διαλογισμούς, καὶ τῇ εἶπε:

— Διατί νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἰνδίας; καλλίτερα νὰ μείνῃ ἐδῶ. Δὲν εἶνε ὁ πλησιέστερος συγγενῆς μας;

— Βέβαια, παιδί μου· αὐτὸ θὰ ἦτο φυσικόν. Ἄλλ' ὁ πατὴρ σου ἔχει τοὺς λόγους του, καὶ πρέπει νὰ τοὺς σεβασθῶμεν.

Μήτηρ καὶ θυγάτηρ ἐκάθισαν σιωπηλαί, ἡ μὲν ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ μικροῦ τῆς κλιντήρος, κ' ἐπανελάθον ἀμφότεραι τὴν ἐργασίαν των. Κύπτουσα ὑπὸ τὸ βάρος τῆς εὐγνωμοσύνης, δι' ὅσῃν ἡ μήτηρ τῆς ἐπέδειξε φιλόστοργον μαντείαν, ἡ Εὐγενία ἠσπάσθη τὴν χεῖρά τῆς καὶ τῇ εἶπε:

— Τί καλὴ ποῦ εἶσαι, ἀγαπητῆ μου μητέρα!

Οἱ λόγοι οὗτοι διέχυσαν φωτεινὴν αἰθρίαν ἐπὶ τῆς γηραιᾶς ἐκείνης μητρικῆς μορφῆς, ἦν ἄλγη μακρὰ εἶχον μαράναι.

— Σοῦ ἀρέσει; ἠρώτησεν ἡ Εὐγενία.

Ἡ κυρία Γρανδέ ἀπήντησε μειδιάσασα· εἶτα δέ, μετὰ στιγμιαίαν σιωπὴν, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Μήπως καὶ τὸν ἀγαπᾷς; κακόν!

— Κακόν! ὑπέλαθεν ἡ Εὐγενία· διατί; Σοῦ ἀρέσει, ἀρέσει τῆς Ἀνέτας, διατί νὰ μὴν ἀρέσῃ

κ' ἐμέ; Ἐλα, μητέρα, νὰ στρώσωμεν τὸ τραπέζι διὰ τὸ πρόγευμά του.

Κατέλιπε δὲ τὸ ἐργόχειρόν της, καὶ ἡ μήτηρ της ἔπραξε τὸ αὐτὸ λέγουσα :

— Εἶσαι ἀνόητη!

Ἐνδομύχως ὁμως συνεμερίζετο κ' ἐδικαιολόγει τὴν ἀνοησίαν τῆς θυγατρὸς της

Ἡ Εὐγενία ἐκάλεσε τὴν Ἀννέταν.

— Τί ἀγαπᾶς πάλιν, κυρία;

— Ἀννέτα, θὰ μᾶς ἔχῃς ἀφρόγαλα τὸ μεσημέρι;

— Τὸ μεσημέρι; χωρὶς ἄλλο ἀπήντησεν ἡ γηραιά ὑπέρτερα.

— Τώρα λοιπὸν νὰ τοῦ κάμῃς καφὲν δυνατὸν ἤκουσα τὸν κύριον Δὲ Γρανδέ νὰ λέγῃ, ὅτι εἰς τὸ Παρίσι πίνουν πολὺ δυνατὸν καφὲν. Νὰ βάλῃς πολὺ.

— Καὶ ποῦ νὰ τὸν εὔρω;

— Ἀγόρασε.

— Καὶ ἂν μὲ ἀπαντήσῃ ὁ αὐθέντης;

— Εἶνε εἰς τὰ λειβάδια του.

— Τρέχω. Ἐσῦρτε ὁμως ὅτι ὁ κύρ Φεσάρ μ' ἐρώτησε, ὅταν πῆγα ν' ἀγοράσω κειά, ἂν ἔχομεν τὸν βασιλέα ἔς τὸ σπίτι μας. Ὁλος ὁ κόσμος δμιλεῖ διὰ τὰ ἐξοδά μας.

— Ἄν καταλάβῃ τίποτε ὁ πατέρας σου, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, θὰ μᾶς δειρῇ ὅλους.

— Ἄς μᾶς δειρῇ! ταῖς τρώγομεν γονατιστοί.

Ἡ κυρία Γρανδέ, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὸν οὐρανόν, ἡ δὲ Ἀννέτα ἐφόρεσε τὸν κεκρύφαλόν της καὶ ἀνεχώρησε.

Ἡ Εὐγενία ἐξήγαγε λευκάς δθόνας, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν σταφυλῶν, ἐξ ἐκείνων ἃς εἶχεν ἀναρτήσει ἀπὸ σχοινίων ἐν τῷ ὑπερώφῳ. Ἐβάδιζε δὲ ἀκροποδητὴ διὰ τοῦ διαδρόμου, ἵνα μὴ ἐξυπνήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της, καὶ μάτην προσεπάθησε νὰ μὴ ἀκροασθῇ διὰ τῆς θύρας τοῦ κοιτῶνός του τὴν τακτικὴν αὐτοῦ ἀναπνοήν.

— Κοιμᾶται καὶ ἡ δυστυχία τὸν περιμένει! εἶπε καθ' ἑαυτήν.

Κόψασα δὲ τὰ χλωρότερα τῆς ἀμπέλου φύλλα, διέταξεν ἀνάμεσον αὐτῶν τὰς σταφυλάς της, μεθ' ὧσιν φιλαρεσκείας θὰ ἔπραττε τοῦτο γηραιὸς ἀρχιμάγειρος, κ' ἐκόμισεν αὐτὰς θριαμβευτικῶς ἐπὶ τὴν τραπέζαν.

Ἐλεηλάτησεν ἀπὸ τοῦ μαγειρείου τὰ ἠριθμημένα ὑπὸ τοῦ πατρὸς της ἀπίδια, καὶ ἐτοποθέτησεν αὐτὰ πυραμιδοειδῶς μεταξὺ τῶν φύλλων. Ἐπήγαιεν, ἤρχετο, ἔτρεχεν, ἐπήδα, καὶ μεγάλην εἶχε διάθεσιν νὰ γυμνώσῃ ὅλον τοῦ πατρὸς της τὸν οἶκον ἄλλ' ὁ πατὴρ της εἶχε δυστυχῶς τὰς κλειδας. Αἴφνης ἐφάνη ἡ Ἀννέτα κρατοῦσα δύο νωπά ὠά. Πρὸς τὴν θέαν ταύτην ὀλίγου δεῖν ἐνηγκαλίζετο αὐτὴν ἡ Εὐγενία.

— Ὁ κολληγός μας τῆς Λάνδης εἶχε ἔς τὸ

καλάθι του· τοῦ τὰ ἰζήτησα καὶ μοῦ τᾶδωσε, τὸ πουλάκι μου.

Μετὰ μερίμνας καὶ τύρβην δύο ὥρων, καθ' ἃς ἡ Εὐγενία κατέλιπεν εἰκοσάκις τὸ ἐργόχειρόν της, ἵνα ἴδῃ βράζοντα τὸν καφὲν, καὶ ἀπέβη ν' ἀκούσῃ ἐγειρόμενον τοῦ ὕπνου τὸν ἐξάδελφόν της, κατώρθωσε νὰ ἐτοιμάσῃ πρόγευμα ἀπλούστατον καὶ ἀδάπανον, ἀλλὰ φοβερώς ἄλλοιον τῶν παλαιῶν ἔξωον τῆς οἰκίας. Τὸ πρόγευμα τῆς μεσημβρίας ἐγένετο ὄρθιον. Ἐλάμβανεν ἕκαστος ὀλίγον ἄρτον, καρποὺς ἢ βούτυρον κ' ἐν ποτήριον οἴνου. Ὅτε ἡ Εὐγενία εἶδε τὴν τραπέζαν ἐγγὺς τοῦ πυρός, ἐν τῶν ἀνακλίντρων ἐνώπιον τοῦ τρυβλίου τοῦ ἐξαδέλφου της, δύο πινάκια πλήρη καρπῶν, τὴν ὠοδόχην, τὴν βαύκαλιν τοῦ οἴνου, τὸν ἄρτον καὶ τὴν σακχαροθήκην πλήρη, ἠσθάνθη τρόμον δι' ὅλων αὐτῆς τῶν μελῶν, ἀναλογιζομένη ἀπλῶς ὅποια βλέμματα ἤθελεν ἀκοντίσει ἐπ' αὐτὴν ὁ πατὴρ της, ἂν τυχὸν εἰσῆρχετο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν. Ἐβλέπε λοιπὸν συχνάκις τὸ ὠρολόγιον, ὑπολογίζουσα ἂν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προγευματίσῃ ὁ ἐξάδελφός της πρὶν ἢ ἐπιστρέψῃ ὁ γέρον.

— Μὴν ἀνησυχῆς, Εὐγενία, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ· ἂν ὁ πατὴρ σου ἐπιστρέψῃ, θὰ εἰπῶ ὅτι ἐγὼ τὰ ἔκαμα ὅλα.

Ἡ Εὐγενία δὲν κατώρθωσε νὰ κρατήσῃ ἐν δάκρῳ.

— Καλὴ μου μητέρα, ἀνεφώνησε, τί ἀγάπην ἀξίζεις!

Ὁ Κάρολος, ἀφοῦ πολλάκις περιῆλε τὸν κοιτῶνά του ὑποτονθορίζων, κατέβη τέλος πάντων. Βύτυχῶς ἦτο μόνον ἔνδεκα. Ὁ Παρισινός! Τοσαύτην ἐρωτοτροπίαν εἶχε δαπανήσει περὶ τὴν ἐνδυμασίαν του, ὅσῃν ἂν εὐρίσκετο εἰς τὸν ἐξοχικὸν πύργον τῆς ἐν Σικωτίᾳ ὁδοιπορούσης εὐγενοῦς κυρίας. Εἰσῆλθε δ' εἰς τὴν αἴθουσαν ἔχων τὸ προσήνὲς ἐκεῖνο καὶ φαιδρὸν ἦθος, ὅπερ τοσοῦτον κοσμεῖ τὴν νεότητα, προὔξενησε δὲ χαρὰν συγχρόνως καὶ λύπην εἰς τὴν Εὐγενίαν. Εἶχε, φαίνεται, ἀποδεχθῆ εὐθύμως κ' ἐπὶ τὸ ἀστεϊότερον τὴν ἔλλειψιν μεσαιωνικῶν φρουριῶν παρὰ τῷ θεῷ του, καὶ πλησιάσας φαιδρὸς εἰς τὴν θείαν του, ἠρώτησε :

— Ἐπεράσατε καλὰ τὴν νύκτα, ἀγαπητὴ μου θεία; Καὶ σεῖς, ἐξαδέλφη μου;

— Πολὺ καλὰ, κύριε· καὶ σεῖς; ἠρώτησεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Ἐγὼ; λαμπρά,

— Θὰ πεινάτε βέβαια, ἐξαδέλφέ μου, εἶπεν ἡ Εὐγενία· δὲν κάθησθε εἰς τὸ τραπέζι;

— Ἐγὼ προγευματίζω συνήθως τὸ μεσημέρι, ὅταν καὶ ἐξυπνῶ. Ἐν τούτοις ἔκακοπέρασα τόσον καθ' ὁδόν, ὥστε κατὶ ἤμπορεῖ νὰ γείνη. Ἐπειτα... — κ' ἐξήγαγεν ὠραιότατον ὠρολόγιον τοῦ Βρεγκέ — εἶνε ἤδη ἔνδεκα; ἐξύπνησα πρῶτ.

— Πρῶτ; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ.

— Naί, ἤθελα νὰ συγυρίσω τὰ πράγματά μου.

Ἄς ᾔηε ! ἤμπορῶ νὰ πάρω κάτι τί' ὀλίγον πουλί, ὀλίγην πέρδικα . . .

— Χριστὲ καὶ Παναγία ! ἀνέραξεν ἡ Ἀννέτα, ἀκούουσα τοὺς λόγους τούτους.

— Πέρδικα ! ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ Εὐγενία, ἐπιθυμοῦσα νὰ πληρώσῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δι' ὅλου αὐτῆς τοῦ χρηματίου ἐν τοιοῦτον πτηνόν.

— Ἐλάτε, καθίστε, τῷ εἶπεν ἡ θεία του.

Ὁ κομφὸς νεανίας ἐκάθισε νωχελῶς εἰς τὸν κλιντῆρά του, ὡς κάθηται ὠραία γυνή. Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της, λαβοῦσαι καθέδρας, ἐκάθισαν ἐγγύς του ἀπέναντι τοῦ πυρός.

— Ἐδῶ μένετε πάντοτε ; εἶπε πρὸς αὐτὰς ὁ Κάρολος, εἰς ὃν ἡ αἰθουσα ἐφάνη ἔτι ἀσχηροτέρα ἢ τὴν νύκτα ὑπὸ τὰ φῶτα.

— Πάντοτε, ἀπήντησεν ἡ Εὐγενία, θεωροῦσα αὐτόν, ἐκτὸς μόνον τὸν καιρὸν τοῦ τρύγου. Τότε πηγαίνομεν καὶ βοηθοῦμεν τὴν Ἀννέταν, καὶ μένομεν ὅλοι εἰς τὴν μονὴν τοῦ Νοαγέ.

— Δὲν πηγαίνετε ποτὲ περίπατον ;

— Ἐνίοτε τὴν Κυριακὴν, μετὰ τὸν ἑσπερινόν, ὅταν ᾔηε ὠραῖος καιρὸς, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, πηγαίνομεν εἰς τὴν γέφυραν, ἢ πηγαίνομεν καὶ βλέπομεν ποῦ θεορίζουν.

— Θεάτρα δὲν ἔχετε ;

— Θεάτρα ! νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ θέατρον ! ἐφώνησεν ἡ κυρία Γρανδέ, νὰ ἰδοῦμεν θεατρίους ! Καὶ δὲν εἰξεύρετε, ὅτι αὐτὸ εἶνε μεγάλη ἀμαρτία ;

— Νά, αὐθέντη μου, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, φέρουσα τὰ ὠά, πουλιὰ δὲν ἔχομεν ἄλλα παρ' αὐτά . . . μαζὺ μὲ τ' αὐγά.

— ὦ ! ὦ ! νωπὰ αὐγά, εἶπεν ὁ Κάρολος, ὅστις, ὡς πάντες οἱ ἀβροδίαῖτοι, οὐδ' ἐσυλλογίζετο πλέον τὴν πέρδικά του. Λαμπρά ! νὰ μοῦ ἔδιδες τώρα καὶ ὀλίγον βούτυρον ;

— Βούτυρον ! Καὶ τότε ἡ πῆττα ; εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια.

— Ἐλα, φέρε βούτυρον, Ἀννέτα ! ἔκραξεν ἡ Εὐγενία.

Ἡ νεαρὰ κόρη παρετήρει τὸν ἐξάδελφόν της κόπτοντα τὸ βούτημά του, καὶ μεγάλην ἡσθάνετο τέρψιν, ὅσῃν ἡ εὐαίσθητοτέρα τῶν Παρισίων βάρπτρια αἰσθάνεται βλέπουσα παιζόμενον μελόδραμα, ἐν ᾧ θριαμβεύει ἐπὶ τέλους ἡ ἀρετὴ. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ Κάρολος, ἀνατραφεὶς ὑπὸ μητρὸς χαριέσσης, καὶ τελειοποιηθεὶς ὑπὸ γυναικὸς τοῦ συρμοῦ, εἶχεν ἀβρὰ τὰ κινήματά του, πλήρη χάριτος καὶ κομφότητος, ὡς μικρόν τι καὶ ἀβροδίαῖτον γύναιον. Ἡ συμπάθεια καὶ ἡ στοργὴ νέας κόρης ἔχει μαγνητικὴν ἀληθῶς τὴν ἐπίδρασιν. Οὕτω δὲ ὁ Κάρολος, βλέπων ἑαυτὸν τοσοῦτον περιεπόμενον ὑπὸ τῆς ἐξάδελφης του καὶ τῆς θείας του, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῆ εἰς τὰ πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμενα αἰσθήματα, ἅτινα τὸν κατέκλυζον, οὕτως εἶπεν. Ἡτένισεν ἐπὶ τὴν Εὐγενίαν βλέμμα, ἐν ᾧ ἔλαμπεν ἀγαθότης, θωπεΐα καὶ

μειδιάμα. Παρετήρησε, θεωρῶν αὐτήν, τὴν λεπτοφυῆ ἀρμονίαν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀγνῆς ἐκείνης μορφῆς, τὸ ἀθῶον αὐτῆς ἦθος, τὴν μαγικὴν τῶν ὀφθαλμῶν της διαύγειαν, ὅθεν ἠκτινοβόλουν νεαροὶ ἔρωτος διαλογισμοί, καὶ ὅπου ἡ ἐπιθυμία ἐφαίνετο ἀγνοοῦσα τὴν ἡδονήν.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀγαπητὴ μου ἐξάδελφη, ἀν' ἦσθε μὲ τὰ καλὰ σας ἐνδύματα εἰς ἕν θεωρεῖον τοῦ θεάτρου, σὰς βεβαίῳ ὅτι ἡ θεία μου θὰ εἶχε πολὺ δίκαιον· θὰ ἐκολάζετε πολλοὺς ἄνδρας ἀπὸ φθόνον, καὶ πολλὰς γυναῖκας ἀπὸ ζηλοτυπίας.

Πρὸς τὴν φιλοφρόνησιν ταύτην συνεσφίχθη κ' ἐσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς ἡ καρδιά τῆς Εὐγενίας, καίτοι δὲν ἐνόησεν αὐτήν.

— Ἄ, ἐξάδελφέ μου, εἶπε. θέλετε νὰ περιπαίξετε μίαν πτωχὴν ἐπαρχιώτιδα.

— Ἄν μ' ἐγνωρίζατε, ἐξάδελφη μου, θὰ ἠξεύρατε ὅτι ἀποστρέφομαι τὰ περιπαίγματα. Μαθαίνουσι τὴν καρδίαν καὶ ζηραίνουσιν ὅλα τὰ αἰσθήματά . . . — Καὶ ταῦτα λέγων κατέπιε τὸ βούτημά του. — Ὅχι, ὄχι ! δὲν ἔχω ἴσως ἀρκετὸν πνεῦμα διὰ νὰ περιπαίξω τοὺς ἄλλους, καὶ ἡ ἔλλειψις αὐτῆ μὲ βλάπτει πολὺ. Εἰς τὸ Παρίσι φονεύουν ἕνα ἄνθρωπον, ὅταν εἰποῦν : Τί καλὴν καρδίαν ποῦ ἔχει ! Ἡ φράσις αὐτὴ σημαίνει : Ὁ ταλαίπωρος, τί βλάξ ποῦ εἶνε ! Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶμαι πλούσιος, καὶ γνωρίζει ὁ κόσμος ὅτι εἰς τριάντα βήματα κτυπῶ πεντάραν, δὲν μὲ περιπαίξουν τόσο εὐκόλα.

— Αὐτὸ δεικνύει, ἀνεψιέ μου, ὅτι ἔχετε ἀληθινὰ καλὴν καρδίαν.

— Τί ὠραῖον εἶνε τὸ δακτυλίδι σας, εἶπεν ἡ Εὐγενία· μοῦ συγχωρεῖτε νὰ τὸ ἰδῶ ;

Ὁ Κάρολος ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἐξάγων τὸν δακτυλίον του, ἡ δὲ Εὐγενία ἠρθῆρσεν ἐγγιζοῦσα διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων τοὺς ῥοδόχρους βρυχὰς τοῦ ἐξάδελφου της.

— Κύτταξ, μητέρα, τί εὐμορφὴ ἐργασία.

— Τί μάλαμμα ποῦ ἔχει ! εἶπεν ἡ Ἀννέτα, φέρουσα τὸν καφέν.

— Τί εἶν' αὐτό ; ἠρώτησε γελῶν ὁ Κάρολος.

Κ' εἰδείκνυσεν ἀγγεῖον ἐπίμηκες, ἐν φαίᾳ ὀπτῆς γῆς, βερνικωμένον, ἀργιλλόπλαστον ἐσωτερικῶς, περιβαλλόμενον δὲ κύκλῳ ὑπὸ τέφρας, εἰς οὗ τὸ βάθος κατέπιπτεν ὁ καφές, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ζέοντος ῥευστοῦ.

— Καφὲς βραστός, εἶπεν ἡ Ἀννέτα.

— Ἄ, ἀγαπητὴ μου θεία, νὰ σὰς ἀφίσω τοῦλάχιστον ἕν ἔγχος εὐεργετικὸν τῆς διαβάσεώς μου. Σεῖς εἰσθ' ἐδῶ πολὺ ὀπίσω. Νὰ σὰς μάθω νὰ κάμνετε ὠραῖον καφέν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Σαπτάλ.

Καὶ προσεπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σύστημα τῆς προοίδιος Σαπτάλ.

— Τόσα πράγματα νὰ μάθω, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, δὲν μοῦ φθάνει ἡ ζωὴ μου. Ποτέ μου δὲν θὰ

τά καταφέρω. Κ' ἔπειτα, ποῖος θὰ κόψη χόρτον τῆς ἀγγελάδος μου ὅταν θὰ ψῆνω ἐγὼ καφέν;

— Ἐγὼ, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Παιδί ποῦ εἶσαι! εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ, θεωροῦσα τὴν κόρην της.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας, αἰτινες ἀνεπισημειώθησαν πρὸς τὴν Εὐγενίαν, ἥτις ἐμελλε νὰ ἐνεκλήσῃ μετὰ μίτηρον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δυστυχικοῦ ἐκείνου νέου, αἱ τρεῖς γυναῖκες ἐσίγησαν, καὶ ἐθεώρησαν αὐτὸν τοσοῦτον συμπαθῶς, ὥστε ὁ Κάρολος κατεπλάγη.

— Τί ἐπάθετ' ἐξ ἀδέλφη μου, ἠρώτησε.

— Σοῦτ'! εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ πρὸς τὴν Εὐγενίαν, ἥτις ἦν ἐτοίμη νὰ διηγήσῃ. Ἠξέουσις, κόρη μου, ὅτι ὁ πατήρ σου ἀνέλαβε νὰ διηγήσῃ εἰς τὸν κύριον.

— Εἰπέτε: Κάρολον, εἶπεν ὁ νέος Γρανδέ.

— Ἄ, ὀνομάζεσθε Κάρολος; ὥρατον ὄνομα, ἀνέκραξεν ἡ Εὐγενία.

Αἱ δυστυχίαι, ὅσας προαισθανόμεθα, ἐπέρχονται σχεδὸν πάντοτε. Οὕτως ἡ Ἀννέτα, ἡ κυρία Γρανδέ καὶ ἡ Εὐγενία, αἰτινες μετὰ φρίκης ἀνελόγιζοντο τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ, ἤκουσαν αἰφνης τὸν γνῶριμον εἰς αὐτὰς κτύπον τοῦ ῥόπτρου τῆς θύρας.

— Ὁ πατέρας! εἶπεν ἡ Εὐγενία.

Καὶ ἀπεκόμισε τὴν σακχαροδόχην, ἀφείτα βώλους τινὰς ἐπὶ τῆς θόνης. Ἡ Ἀννέτα ἀφῆρεσε τὴν παροψίδα μετὰ τῶν ὤων, ἡ δὲ κυρία Γρανδέ ἀνηγέρθη ὡς δοκίμας πεπορισμένη. Ὁ φόβος ὑπῆρξε πανικός, ὁ δὲ Κάρολος ἐξεπλάγη, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐξηγήσῃ.

— Τί σὰς συνέβη; ἠρώτησε.

— Ὁ πατήρ μου, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Καὶ τί μὲ τοῦτο;

Ὁ κύριος Γρανδέ εἰσῆλθεν, ἔρριψε τὸ διαυγὲς αὐτοῦ βλέμμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τὸν Κάρολον, καὶ εἶδε πάντα.

— Ἄ, ἄ! πανηγύρι βλέπω, διὰ τὸν ἀνεψιόν. Λαμπρά, ἐξάίρετα, θαυμάσια! εἶπεν οὐδόλως τραυλιζών. Ὅταν ὁ γάτος τρέχῃ εἰς τὰ κεραμίδια, τὰ ποτιτῖα χορεύουν...

— Πανηγύρι; ... εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Κάρολος, ἀδυνατῶν νὰ ὑποπτεύσῃ τὰ ἔθιμα καὶ τὴν διαίταν τοῦ οἴκου ἐκείνου.

— Δός μου τὸ ποτήρι μου, Ἀννέτα, εἶπεν ὁ γέρον.

Ἡ Εὐγενία ἔφερε τὸ ποτήριον. Ὁ δὲ Γρανδέ, ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του μαχαιρίδιον μὲ λαθὴν κερατίνην καὶ χονδρὴν λεπίδα, ἐκοψε τεμάχιον ἄροτου, ἤλειψεν ἐπ' αὐτοῦ ὀλίγον βούτυρον, καὶ ἤρξατο τρώγων ὀρθίως. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Κάρολος, ἔρριπτε σάκχαριν εἰς τὸν καφέν του. Ὁ γέρον παρετήρησε τοὺς βώλους τῆς σακχαρώσεως, ἐθεώρησε τὴν γυναῖκά του ἥτις ὠχρίασε, καὶ προὔχωρησε τρία βήματα. Κύψας δὲ πρὸς τὸ οὖς τῆς ταλαιπώρου γραίας:

— Ποῦ τὴν πύρατε ὅλην αὐτὴν τὴν ζάχαριν; ἠρώτησε.

— Ἡ Ἀννέτα τὴν ἠγόρασε, διότι δὲν εἶχαμεν ἄλλην.

Ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ τὸ βαθὺ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ἐνέπνευσεν εἰς τὰς τρεῖς ἐκείνας γυναῖκας ἡ σιωπηρὰ αὐτῆ σκηνή. Ἡ Ἀννέτα, καταλιπούσα τὸ μαγειρεῖόν της, ἔβλεπεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἵνα ἴδῃ τί ἐμελλε ν' ἀπογεῖνῃ. Ὁ Κάρολος, δοκιμάσας τὸν καφέν του καὶ εὐρών αὐτὸν πικρὸν, ἐζήτησε τὴν σάκχαριν, ἣν εἶχεν ἤδη φυλάξῃ ὁ Γρανδέ.

— Τί θέλεις ἀνεψιέ μου; τῷ εἶπεν ὁ γέρον.

— Τὴν ζάχαριν.

— Βάλε γάλα, ἀπήντησεν ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ γλυκαίνει ὁ καφές.

Ἡ Εὐγενία λαβοῦσα τὴν σακχαροδόχην ὅθεν εἶχε φυλάξῃ αὐτὴν ὁ πατήρ της, τὴν ἀπέθηκε πάλιν ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἐθεώρησεν ἀταράχως τὸν πατέρα της. Βεβαίως δὲ ἡ γενναϊότης τῆς Εὐγενίας ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην πολὺ μείζων τῆς γενναϊότητος ἣν δεῖκνυε ὁ παρισινὴ, κρατοῦσα διὰ τῶν ἀσθενῶν της χειρῶν τὴν μεταξίνην κλίμακα, ἵνα εὐκολύνη τὴν φυγὴν τοῦ ἐραστοῦ της... Ἡ παρισινὴ ἀμείβεται, διότι ὁ μωλωπισθεὶς βραχίον τῆς βρέχεται διὰ δακρύων καὶ θεραπεύεται διὰ φιλημάτων ἄλλ' ὁ Κάρολος οὐδέποτε ἔμελλε νὰ μῆθη τὴν βαθεῖαν καὶ μυστικὴν παραχρῆν, ἥτις ἐσπάρασσε τὴν καρδίαν τῆς ἐξαδέλφης του, ἐφ' ἣν ἐνεσκηψεν ὡς κεραυνὸς τὸ βλέμμα τοῦ γέροντος βυτοποιοῦ.

— Δὲν τρώγεις γυναῖκα; ἠρώτησεν ὁ Γρανδέ.

Ἡ ταλαιπώρος δούλη προὔχωρησεν, ἐκοψε κατηφῆς ἐν τεμάχιον ἄροτου, καὶ ἔλαβεν ἐν ἀπίδιον. Ἡ Εὐγενία προσήνεγκε πολμηρῶς εἰς τὸν πατέρα της σταφυλὰς λέγουσα:

— Δοκίμασε τὰ κρεμαστάρια μου, πατέρα. Ἐξ ἀδελφέ μου, θὰ φάγῃ ἐλπίζω ἐπὶ ἡγὰ καὶ τὰ ἔφρα ἐπίτηδες διὰ σὰς.

— Αἱ! ἂν δὲν ταῖς κρατήσῃ κανεὶς, ἀνεψιέ μου, θὰ λεπλατήσουν ὅλην τὴν πόλιν πρὸς χάριν σου. Ὅταν τελειώσῃς, πηγαίνωμεν μίαν στιγμὴν εἰς τὸ πραιβόλι· ἔχω νὰ σοῦ εἶπω μερικὰ πράγματα οὐχὶ πολὺ εὐάρεστα.

Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ της ἠτένισαν πρὸς τὸν Κάρολον βλέμμα, οὕτως ἡ ἔκφρασις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πληνίσῃ τὸν νέον.

— Τί σημαίνουν αἱ λέξεις σὰς, θειέ μου; ἠρώτησεν οὗτος. Ἀπότου ἀπέθανεν ἡ ταλαιπώρος μήτηρ μου—τὰς λέξεις ταύτας εἶπε διὰ τρεμύσεως φωνῆς—δὲν ἔχω πλέον ἄλλην δυστυχίαν νὰ φοβηθῶ.

— Ποῖος ἤμπορεῖ, ἀνεψιέ μου, νὰ γνωρίσῃ τὰς λύπας, τὰς ὁποίας μὰς στέλλει ὁ Θεός, διὰ νὰ μὰς δοκιμάσῃ; εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ θεία του.

— Νά τα! εἶπεν ὁ Γρανδέ ἄρχισαν αἱ ἀνοησίαι. Βλέπω μὲ λύπην μου, ἀνεψιέ μου, τὰ ὠραῖά σου ἄσπρα χεράκια. Ἰδοῦ!—ἐξηκολούθησε, δει-

κνύων πρὸς αὐτὸν τὰς χονδράς του χεῖρας. αἰτι-
νες ὠμοιάζον πρὸς ὁμοπλάτην προβάτου — ἰδοὺ
χέρια διὰ τὰ μαζεύουσα χρήματα. Σὲ ἀνέθρεψαν
διὰ τὰ σκεπάζης τὸ χέρι σου μὲ τὸ δέρμα, ἀπὸ
τὸ ὅποιον κάρνομεν ἡμεῖς τὰ χαρτοφυλάκια, ὁ-
ποῦ φυλάττομεν τὰ συναλλάγματα. Κακὸν! πολὺ
κακὸν!

— Τί ἐννοεῖς θεῖέ μου! μὰ τὴν ζωὴν μου δὲν
ἐννοῶ λέξιν.

— Ἔλα μαζύ μου! εἶπεν ὁ Γρηνδέ.

Ὁ φιλάργυρος ἐκλείπει τὴν λεπίδα τοῦ μαχαι-
ριδίου του, ἔπιε τὸν ὑπόλοιπον οἶνόν του, καὶ ἤ-
νοιξε τὴν θύραν.

— Ἐξάδελφέ μου, θάρρος.

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς τῆς νεάνιδος ἐπάγωσε τὸν
Κάρολον, ὅστις παρηκολούθησε τὸν φοβερόν του
θεῖον ἐν ἐναγωνίῳ ἀνησυχίᾳ.

Ἡ Εὐγενία, ἡ μήτηρ τῆς καὶ ἡ Ἀννέτα μετέ-
βησαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἀκαταμάχητον ἔχουσαι
τὴν περιέργειαν νὰ κατασκοπεύσωσι τὴν σκηνήν,
ἥτις ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἐν τῷ ὑγρῷ κηπαρίῳ.

[Ἐπιτελεῖται συνέχεια.]

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΕΝ Τῇ ΜΙΚΡῇ ΑΣΙΑΙ

[Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου Γερμανοῦ περιηγητοῦ.]

Δεινότατον περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα ἀγωνίζονται
οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τούρκοι. Οἱ Τούρκοι, οἱ πρὸ 50
ἔτων ἀπολύτως πρωτεύοντες κατὰ τὴν πληθύν,
τὴν περιουσίαν καὶ τὴν δύναμιν, ἐπικρατοῦσι τώρα
μόνον ἐν τῇ ἄνω κοιλάδι τοῦ Μαιάνδρου. Ἐν τισὶ
τμήμασιν ὀρεινοῖς καὶ πρὸς νότον τοῦ Μαιάνδρου,
ἀσχολοῦμενοι μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν εἰς κτη-
νοτροφίαν καὶ γεωργίαν. Ἐνταῦθα ἀναπτύσσεται
ἰδιαιτέρῳ τι εἶδος, τὸ τῶν Ζεϊθέκων. Οἱ Τούρκοι
Ζεϊθέκοι εἶνε, ὡς τὰ ἑλληνικὰ παλληκάρια, ἀν-
δρεῖοι, ὑψηλοὶ, θρασεῖς καὶ οἱ δεινότατοι τῶν
βαυκοπανούργων τῆς ὑψηλίου. Ἀποφεύγουσι τὴν
στρατιωτικὴν θητείαν καὶ πλανῶνται ἐγγὺς τῶν
ὄρεων, φοροῦντες λαμπρὰ πιστόλια, ἐφ' οἷς σε-
μνύνονται λίαν. Ζῶσι δὲ ἡ τρεφόμενοι ὑπὸ τῶν ἰ-
δίων γυναικῶν, ἡ ἐπιβάλλοντες φόρους τοῖς γαι-
οκτηταῖς ἢ ἀπάγοντες ἐπὶ τὰ ὄρη τοὺς παρα-
τυγχάνοντας ἀστούς. Ὁ μουτσαράφης τοῦ Αἰδι-
νίου ὀλίγον ἢ οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν. Ὑπὸ
τὸ ὄνομα τῶν Ἑλλήνων νοοῦνται πάντες οἱ μετὰ
τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀποδεξάμενοι βίον. ἤθη
καὶ ἔθιμα ἑλληνικὰ, ἀπόγονοι τῶν νησιωτῶν ἑλ-
λήνων, τῶν Σλάβων τῆς ἠπείρου καὶ τῶν βορειῶν
Τούρκων. Σλάβοι καὶ Τούρκοι ἀφομοιοῦνται τοῖς
Ἕλλησι λίαν ταχέως· τέκνα βουλγάρων γονέων
λαλοῦσι μόνον ἑλληνιστί· ἔγγοι δὲ φοροῦσι φου-
στανέλλας καὶ κομπορομμονοῦσι περὶ τῶν «εὐ-
κλεῶν Ἑλλήνων προγόνων των». Οἱ Τούρκοι ἐξω-
θεοῦνται πάντοθεν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μετὰ κατα-
πληκτικῆς ταχύτητος. Ἡ ζῶνῃ ἐφ' ἧς οἱ Ἕλλη-

νες διώκουσι τοὺς Τούρκους, ἐκτείνεται 25 ὥρας
ἀπὸ τῆς κυρίας ἀκτῆς εἰς τὴν μεσόγειαν. Τῶν νή-
σων οἱ κάτοικοι (πλὴν τῶν ἐν Κρήτῃ) συμποσῶν-
ται εἰς 450,000, ἐξ ὧν 15,000 Τούρκοι· οἱ ἄλ-
λοι εἶνε Ἕλληνες καὶ ἄμαθεῖς τῆς τουρκικῆς. Ἡ
πολυάνθρωπος Λέσβος ἔχει 120,000, ἐξ ὧν 5000
Τούρκους. Ἡ Χίος 60,000 Χριστιανῶν καὶ 5,000
Τούρκων. Ἐμπόριον καὶ μικρὰ ναυτιλία ὑπάρχου-
σιν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς νήσοις καὶ
τῇ ἠπείρῳ. Αἱ βόρειαι πόλεις Μουδανία (Ἀπά-
μεια), Πανδέρμα, Ἐδορμιδ κλ. οἰκοῦνται ὑπὸ ἰ-
σασρίθμων Τούρκων καὶ Ἑλλήνων. Περὶ τὰς ἀρχὰς
τοῦ νῦν αἰῶνος οὐδεὶς ἄπιστος εἶχεν ἄδειαν νὰ
εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἱερὰν τῶν Κελιφῶν πόλιν Προῦ-
σαν· σήμερον ὅμως ἐκ τῶν 36,000 κατοίκων,
9 000 εἶνε Ἕλληνες, 3.000 Ἀρμένιοι καὶ 1,000
Ἑβραῖοι. Τὸ Αἰθάλι, ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης,
ἦτο μέχρι τοῦ 1820 ἑλληνικόν· τῷ 1827 κατε-
στράφη τέλεον· τῷ 1836 ὑπῆρχεν ἐν μόνον χά-
νιον ἑλληνικόν· σήμερον δὲ διατρίβουσιν αὐτόθι
35,000 Ἕλληνας. Πρὸ 30 ἐτῶν τὸ Πέργαμον
εἶχε 15,000 Τούρκων καὶ 1,000 ἄλλους παντο-
ειδεῖς, τώρα δὲ ἔχει 8,000 Τούρκους καὶ τοσοῦ-
τους Ἕλληνας. Ἐν Ἀκχισάρ ἐξ 7,000 κατοί-
κων οἱ 2,000 εἶνε Ἕλληνες ἔχουσι δὲ οὗτοι τὸ
μόνον ἐνθάδε σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι καὶ τῶν
Τούρκων οἱ παῖδες, ἵνα μανθάνωσιν ἀνάγνωσιν
τουρκικῆν.

Τῷ 1800 ἔζων ἐν Σμύρῃ 80,000 Τούρκων·
τῷ 1882 ὑπῆρχον 25,000 Τούρκων καὶ 100,000
Ἕλλήνων. Τὸ ἐγγὺς Βουρναβὰς πρὸ 22 ἐτῶν οὐδὲ
ἓνα εἶεν Ἕλληνα· σήμερον δὲ ἔχει 20,000 Ἕλ-
λήνων καὶ 1,000 Τούρκους. Ἀμφοτέρων τῶν πό-
λεων ἡ ὄψις εἶνε εὐρωπαϊκὴ καὶ ἑλληνικὴ· οἱ
Τούρκοι συνωστίζονται εἰς ἀφεστῶσαν συνοικίαν.
Πᾶσαι αἱ πὰρὰ τὸν σιδηρόδρομον κῶμαι, ἀπὸ
Σμύρνης ἕως Αἰδινίου, περιέροχονται εἰς χεῖρας ἑλ-
ληνικῆς. Ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Καῦττρου, ἐν Τυρέχ,
Οἰδεύεις, Βαϊνδιῖο εἶνε οἱ Ἕλληνες οὐχὶ πολυάριθ-
μοι, ἔχουσιν ὅμως ὅλην τὴν ἔγγειον περιουσίαν.
Τὸ Βουρλά μετὰ τῶν 20,000 κατοίκων καὶ τῶν
λαμπρῶν ἀμπελώνων του εἶνε ὅλον ἑλληνικόν.
᾿Ωσαύτως τὸ Καραβουρνού, τὸ παράγον ἀξιολό-
γους σταφίδας. Ὁ ἀθόρυβος ἀγὼν τῶν δύο ἔθνο-
τήτων διεξάγεται νῦν ἐν ταῖς κοιλάσι τῶν πέντε
μεγάλων ποταμῶν. Ἐν ταῖς βορειοῖς καὶ ταῖς
μέσαις κοιλάσι θριαμβεύουσιν ἤδη οἱ Ἕλληνες· ἐν
τῇ κοιλάδι τοῦ Μαιάνδρου καὶ τοῖς περιχώροις οἱ
Τούρκοι ἀνέχουσιν ἔτι. Πρὸς νότον καὶ ἀνατο-
λὰς τοῦ Αἰδινίου τὸ νῦν ἐπικρατοῦν τουρκικόν
στοιχεῖον θὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸ ἑλληνικόν ὅσον
οὔπω. Ἐν ἐκάστη κῶμῃ τουρκικὴ ἐμφανίζεται
πρῶτον εἰς Ἕλληνα πωλῶν ἐδώδιμα, μαστίχην,
ἢν πίνει ἐμπαθῶς καὶ ὁ Τούρκος, ἐὰν μὴ εἶνε
φανατικός. Μετὰ δέκα ἔτη ὁ ἔλεεινός οὗτος κά-
πηλος εἶνε δανειστής ὅλης τῆς κῶμης. Ἐν τῷ
μεταξὺ χρόνῳ προσέρχονται καὶ ἄλλοι ἐμπορί-